

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. IV. Juxta D. Thomam Deus non solûm præmovet, sed etiam
prædeterminat causas secundas

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

suas actiones agendas. Similiter autem homo spiritalis, non quasi ex motu propriae voluntatis principaliter, sed ex instinctu Spiritus Sancti inclinatur ad aliquid agendum, secundum illud Isaia 59. Cum venerit quasi fluvius violentus, quem Spiritus Dei cogit. Et Luca 4. dicitur quod Christus agebatur à Spiritu in deserto. Non tamen per hoc excluditur, quin viri spirituales per voluntatem & liberum arbitrium operentur: quia ipsum motum voluntatis & liberi arbitrii Spiritus Sanctus in eis causat, secundum illud ad Philipp. 2. Deus est qui operatur in nobis velle & persicere.

47 Probatur quartò: Motio quæ de se & ab intrinseco efficax est, & cum qua nunquam componi potest voluntatis dissensus, physica est, & non solum moralis: Sed juxta D. Thomam Deus movet voluntatem motione ab intrinseco efficaci, & tali, quod repugnet cum ea componi voluntatis dissensum: Ergo movet eam physicè, & non solum moraliter. Major est certa, & patebit ex dicendis infra paragrapho 10. Minor probatur ex D. Thoma qu. 6. de malo art. 1. ad 2. ubi ait: Deus movet voluntatem immutabiliter, propter efficaciam voluntatis moventis, quæ deficere non potest. Et hinc quæst. 10. art. 4. ad 3. Si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod ad illud voluntas non moveatur. Item 2. 2. quæst. 24. art. 11. asserit quod virtus Spiritus Sancti infalibiliter operatur quodcumque voluerit: unde impossibile est hæc duo simul esse vera, quod Spiritus Sanctus velit aliquem movere ad actum charitatis, & quod ipse charitatem amittat peccando.

48 Denique suadetur eadem conclusio: Movere voluntatem moraliter, est eam movere per modum finis, cujus motio est duntaxat moralis & metaphorica: movere autem illam physicè, est illam movere per modum agentis, quod operatur per veram & propriam efficientiam: unde D. Thomas 1. p. qu. 82. art. 4. sic ait: Aliquid dicitur movere dupliciter: uno modo per modum finis, sicut dicitur quod finis movet efficientem: & hoc modo intellectus movet voluntatem, quia bonum intellectum est objectum voluntatis, & movet ipsam ut finis. Alio modo dicitur aliquid movere per modum agentis, sicut alterans movet alteratum, & impellens movet impulsam. Et hoc modo voluntas movet intellectum &c. Sed ex eodem S. Doctore 3. contra gent. cap. 88. ratione 5. Solus Deus potest movere voluntatem per modum agentis: Ergo solus Deus potest ipsam physicè movere: alia verò agentia extrinseca, ut Homines & Angeli, eam solum possunt excitare & movere moraliter.

§. IV.

Juxta D. Thomam, Deus non solum pramovet, sed etiam prædeterminat causas secundas.

49 SUNT aliqui, qui putant D. Thomam frequenter quidem docere præmotionem voluntatis, sed nunquam ejus determinationem seu prædeterminationem à Deo, & ejus decreto, vel concursu; quia existimant de ratione libertatis esse, ut voluntas ita se ipsam consilio suo ac electione determinet, ut à nullo extrinseco agente, etiam in creato, determinetur. Verum fastidiosus stomachi scrupulus iste est, sic distinguuntis inter motionem & determinationem; si e-

anim ad hoc ponit D. Thomas præmotionem seu motum in voluntate, ut indifferentia ejus & suspensio resolvatur, quid est aliud præmotio, quam prædeterminatio: Et si juxta D. Thomam, moveri ex se, non repugnat ei quod movetur ab alio, cur determinari, à se, repugnet ei quod determinatur ab alio? Sed ut scrupulus iste omnino tollatur, profero plura loca, in quibus S. Doctor utitur nomine determinationis, imò & prædeterminationis.

Primum sumitur ex 1. p. qu. 23. art. 1. ad 1. ubi explicat quo sensu Damascenus dicit ea quæ sunt in nobis non prædeterminari à Deo, quia scilicet non imponit necessitatem: nam licet ibi prædeterminatio pro æterna prædeterminatione accipiat, extenditur tamen ad motionem temporalem, quæ est executio sive causalitas decreti prædeterminantis. Ex quo sic forma rationem: Licet ea quæ sunt in nobis prædeterminari neget S. Thomas, quatenus prædeterminatio dicit impositionem necessitatis; non tamen absolute negat prædeterminari, imò potius exclusa sola necessitatis impositione, hoc supponit, nec aliter admittit autoritatem Damasceni, eadem prædeterminari negantis: Ergo ex D. Thoma Deus prædeterminat actus nostros liberos, sine impositione necessitatis, seu absque lesione libertatis. Unde 3. contra gent. cap. 90. in fine, eundem locum Damasceni exponens, sic ait: Id quod docet Damascenus, quod ea quæ sunt

in nobis Deus præmovent, sed non prædeterminat, exponendum est ut intelligatur; ea quæ sunt in nobis, DIVINÆ DETERMINATIONI non esse subiecta, quasi ab ea necessitatem accipientia: Quibus verbis aperte declarat, ea quæ sunt in nobis esse subiecta divinæ determinationi, subindeque à Deo prædeterminata, licet ex tali prædeterminatione non sequatur impositio necessitatis, aut destructio vel læsio libertatis, ut nobis objiciunt Adversarii. Unde hic qu. 10. art. 4. ait: Sic Deus voluntatem movet, quod non ex necessitate ad unum determinat: Admittit ergo motionem determinantem ad unum, non per modum nature, & imponendo necessitatem, sed destruendo potentiam ad oppositum, sed per modum liberi, & foventem ac conservantem libertatem, seu relinquentem potentiam ad oppositum. Unde P. Nicolai 1. 2. qu. 111. in scholiis ad art. 3. in Adversarios physicæ prædeterminationis sic invehitur: Eam S. Thomas (inquiunt) non agnovit, eoque Angelicus maxime fuit; nec agnoscit à Catholicis debet, quia destruit libertatem. Quanta cæcitas, ut tot locis tam evidentem non viderint quoad rem ipsam saltem, cum sic à Deo nos moveri sive determinari ad agendum centies dixerit, ut actiones nostras ipsa motu Dei antecedit & causet? Quid hoc porro nisi prædeterminatio vel præmotio physica & realis? Jam quod admitti non debeat, quia destruit libertatem, determinantem phantasma est; & quod eam non admittit sit angelicum, cogitatio vix humana. Destruit certe libertatem, si est talis, qualis ab eis per somnium fingitur, indifferentia activa opposita; si ad hanc partem sic affigit, ut potentiam ad alteram tollat; si sic impellit, ut repellit à voluntate abijci que non possit. Sed cur in voce ludunt ut illudant, nisi illudantur ipsi? Prædeterminatio non aliter dicitur vero sensu, nisi passivam indifferentiam vel indeterminationem tollens, dum ad agendum non agentem applicat; quæ manente indeterminatione non ageret: Quæntis autem S. Thomas inculcat sic à Deo determinari voluntatem.

voluntatem ut non ad unum fixè, non cum necessitate, non immutabiliter, sed secundum conditionem voluntatis determinatur, posseque illi nihilominus determinanti resistere, posse determinationem illius abjicere, &c.

Deinde idem S. Doctor quod l. 12. art. 4. sub-
scribit sententiam illorum qui dicunt, à providentia Dei omnia esse PRÆDETERMINATA. Et addit posse concedi, quod omnia subjiuntur facto, si nomine facti intelligamus divinam providentiam, omnia quæ fiunt in mundo prædeterminantem & præordinantem, quamvis hoc nomine facti non debeamus uti, quia nec nomina cum Gentilibus convenit habere communia. Et tandem cum Augustino concludit: *Si quis hoc modo intelligat fatum, sententiam teneat, linguam corrigat, ut non dicat fatum, sed providentiam Dei.*

Confirmatur: Immobilis Dei dispositio, voluntati inhærens, est vera prædeterminatio: Sed eam negare, est (juxta D. Thomam 3. contra gent. cap. 93.) negare providentiam; dicit enim ibidem, quod qui fatum negat, secundum illam acceptionem, secundum quam sumitur pro impressione immobili ex parte in rebus mobilibus, negat divinam providentiam: Ergo ex D. Thoma, qui negat prædeterminationem voluntati inhærentem negat divinam providentiam.

Denique idem S. Doctor eodem libro cap. 7. & aliis locis infra referendis, expressè docet à causa contingenti & indifferenti ad utrumlibet, non posse exire actum vel effectum determinatum, nisi prius ab alio determinetur: unde cum voluntas sit causa contingens, & indifferenter se habeat ad multa, juxta D. Thomæ principia, manifestum est, ipsam debere à Deo prædeterminari, ut in actum determinatum exeat. De quo fusè paragr. 8.

Ex his patet, nomen hoc prædeterminationis non esse novum, nec à Thomistis excogitatum (ut passim eis objiciunt Adversarii) sed à D. Thoma frequenter usurpatum, saltem ad significandam æternam divinam voluntatis prædeterminationem: unde cum præmotio physica, juxta Thomistas, sit illius executio & instrumentum, ac veluti rivulus ab illo fonte promanens, non immeritò eodem quo illa nomine insigniri potest. Præsertim verò cum nomen applicationis, quo D. Thomas frequenter utitur, æquivalere nomini prædeterminationis: quid enim est voluntatem prædeterminari, nisi ad actum determinatum applicari?

Addo quod Scriptura, Ecclesia, & SS. Patres, interdum utuntur nominibus, quæ pluraquam præmotionem ac prædeterminationem significare videntur: ut patet cum dicitur Luca 14. *Compelle eos intrare*: & cum Ecclesia in collecta secreta dominicæ 4. post Trinit. Deum orat, ut *nos etiam rebelles compellat propitius voluntates*. Item ad Rom. dicitur: *Qui spiritu Dei aguntur, hi Dei sunt*. Et Augustinus læpè asserit voluntatem humanam divinâ gratiâ *insuperabiliter*, & *indeclinabiliter* agi: Deum corda hominum *omnipotentissimâ potestate* inclinare quò vult, quando vult, ubi vult: & humanas voluntates non posse ei resistere. Sanè, si vim nominum attendamus, aliquid majus videtur, voluntatem à Deo compelli, agi hominem insuperabiliter & indeclinabiliter, ac inclinari omnipotentissima potestate, quam physicè prædeterminari.

Tom. III.

Demùm ostendant quæso Adversarii apud D. Thomam, vel apud aliquem ex Theologis & Doctoribus, qui ante Molinam scripserunt, nomina scientiæ mediæ, decreti indifferentis, gratiæ congruæ, & alia similia, quæ passim usurpant; & ipsis pariter nomen physica prædeterminationis apud eosdem Authores ostendemus. Certè si ipsis licuit, ad rem novam declarandam, nova excogitare nomina, cur etiam nobis non licebit, ad tuendam antiquam doctrinam, uti antiquo prædeterminationis nomine, quod non solum à S. Thoma, sed etiam à D. Dionysio cap. 5. de divin. nomin. imò & ab ipso Apostolo usurpatur, ad declarandam divinorum decretorum causalitatem & efficaciam: nam ubicumque in Epistolis D. Pauli habemus nomen prædeterminationis, in Græco habetur *προορισμῶς*, quod vocabulum idem sonat ac prædefinitio & prædeterminatio?

§. V.

Prædeterminationem physicam esse de mente D. Thomæ, plures ex Patribus Societatis fatentur.

CUM Novatianus cap. 18. de Trinit. rectè sè dixerit, *Firmum esse genus probationis, quod ab Adversariis sumitur, ut veritas etiam ab ipsis inimicis veritatis probetur*: non possum efficacius demonstrare, physicam prædeterminationem esse de mente D. Thomæ, quam ostendendo Adversarios id ipsum non diffiteri, & plura ipsorum proferendo testimonia. Variis enim (inquit Eucherius) absquè dubio nixitur privilegiis, qui causam de Adversariis asserit instrumentis. Speciosa victoria est, contrariam partem chartulis suis velut propriis laqueis irretire.

Hom. 2. de Pasch

Physicam ergo prædeterminationem variis in locis docuisse S. Thomam, fatetur in primis Collegium Conimbricense, quod instar multorum reputari debet: nam 2. Physic. cap. 7. quæst. 14. art. 1. hæc scribit: *Circa modum quo Deus cum causis secundis ad earum operationes, & effecta concurrat, se offert celebris opinio D. Thomæ 1. p. quæst. 105. & 1. 2. qu. 109. art. 1. & quæst. 7. de potentia art. 7. ejusque scitatorum, Capreoli in 2. dist. 1. quæst. 2. Ferrariensis contra gent. cap. 70. & aliorum, existimantium omnes causas secundas antequam operentur, accipere à Deo influxum quandam & motum, qui sit quasi esse intentionale virtutis divinæ, quo ad promendas actiones excitentur, eo modo quo artium instrumenta, ut dolabra & securis, prævia motionem à fabro accipiunt, cum ad opus conficiendum applicantur.*

Bellarminus etiam lib. 4. de libero arbit. hanc esse Doctoris Angelici sententiam apertè proficitur. Nam cap. 14. proposita sibi Calvinii objectione, quæ ducitur à repugnantia cooperationis divinæ voluntatis cum libertate humana, rejectis tribus responsionibus; Cajetani scilicet, Durandi, & Almaini, duas eligit ut probabiliores, & ad explicandam concordiam divinæ cooperationis cum libero arbitrio magis accommodatas. In primis enim cap. 15. explicat concordiam divinæ cooperationis cum libero arbitrio, per concursum purè simultaneum, & indifferentem, ac determinabilem à voluntate creata ad speciem actus. Unde ibidem negat, Deum voluntatem mo-

U 2

vere